

TÜRKİYENİN GÜMRÜK BİRLİĞİ İLE EGEMENLİK YETKİLERİNİN DURUMU

Avrupa Birliği'ne üye devletler, egemenlik yetkilerinin bir bölümünü kendilerinin de temsil edildiği Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi'nde diğer ülkelerle paylaşırlar Avrupa Birliği Bakanlar Konseyinin kabul ettiği tüzükler üye devletlerle doğrudan uygulanır. Üye devletlerin karar süresince katılmaları bu nedenle gereklidir.

Türkiye ise tam üye olmadığı için Avrupa birliği kararlarına doğrudan muhatap değildir Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki karar alma organı Ortaklık Konseyi'dir. Bu konseyde iki tarafta anlaşarak Türkiye'nin gerekli olursa hangi avrupa birliği kararına, ne kadar uyum sağlayacağını birlikte tesbit ederler.

Türkiye - Avrupa Birliği Ortaklık Konseyi'nde alınan kararları ise Türkiye, ulusal mevzuatının gereklerine göre uygular. Avrupa Birliği'nin kararlarına Türkiye'nin zorunlu olarak uyması söz konusu değildir. Burada önemli olan Türkiye - Avrupa Birliği Ortaklık Konseyi'nin Türkiye tarafını oluşturan kişilerin Türkiye'nin haklarını gözetip tavizler vermiyerek akılcı bir şekilde hareket eden kişilerin oluşturmasıdır.

Bu konsey Gümrük Birliği tamamlandıktan sonra en az ayda bir kez toplanacaktır. Ayrıca Avrupa Birliği bünyesindeki Gümrük Birliği ile ilgili komitelere Türk uzmanlar da fiilen katılacaklardır.

KAMUOYUNDA GÜMRÜK BİRLİĞİ İLE OLUŞAN BEKLENTİLER

OLUMLU BEKLENTİLER

Dünya globalleşme sürecindedir. Bu sürecin dinamikleri ise kendi içine kapalı, kendine yeter bir toplum olma imkanı vermez. Güçlü ve birleşmiş bir blokun pazarlık gücü, tek ülkenin pazarlık gücünden daha fazla ve etkilidir. Türkiye kaynak itibarı ile zengin bir ülkedir. Ancak ekonomik ve teknolojik güç olarak zayıf olduğu için bunları değerlendirememektedir. Avrupalı yatırımcılara ülkemiz potansiyelinin tanıtılması ile bu kaynaklar faaliyete geçirilebilir ve ekonomik girdi sağlanabilir.

Avrupa Birliği'ne üye ülkeler ile yapılan ithalat ve ihracatta alınan gümrük vergileri kalkacak ve dolayısıyla daha ucuz girdi sağlanacaktır. Halkın ihtiyaçlarını daha ucuza sağlayacağı düşünülmektedir. Avrupa ürünlerinin piyasada serbest dolaşması ile yerli üretim de bu ürünlerle rekabet edebilmek için kaliteli üretime zorunlu olacaktır.

Patent yasının uygulanması ile ürünlerin üreticiye olan maliyeti artacaktır. Dolayısı ile firmaların araştırmaya yönelik çalışmaları artacak, taklitçi toplum olmaktan kurtulup üretken toplum olma niteliğine sahip olunabilecektir. Avrupa'da ARGE için devlet ve özel sektörde ayrılan toplam pay %3 iken Türkiye'de bu pay %0.3'dür.

Avrupa firmalarının yapacağı yatırımlarla iş alanlarının artacağı dolayısıyla işsizliğin azalacağı düşünülmektedir. Gümrük Birliği'ne girebilmek için daha doğrusu gelişmiş ekonomik ve kültürel seviyeye gelmemiz için bize 22 yıllık bir süre verilmiştir. Hem kendi başımıza hemde fazla olmamakla beraber Avrupa Parlamentosu yardımları ile biz bunu şu ana kadar gerçekleştirememişiz. Yapılan yardımları yatırım yapmak yerine iç ve dış borçları kapamak ve bireysel çıkarları sağlamak için kullanmışız. Bindan sonra zorla da olsa ülke çıkarlarının bireysel çıkarlardan daha üstün olduğunu belki anlarız.

OLUMSUZ BEKLENTİLER

Gümrük birliğine dahil olunması ile birlikte topluluk dışı ülkelere karşı sahip olunan birtakım avantajlar ortadan kalkacaktır. Gümrük Birliği ile topluluk üyesi ülkelerle yapılan ithalat ve ihracatta alınan vergilerin kalkması bütçe gelirinin azalmasını ve bunun sonucu olarak devlet bütçe gelir kaybını gidermek için yeni yollar arama yoluna gidecektir. Şu an uygulamaya konulacak olan OTV vergisi gibi. Bunun faturası da halka çıkacaktır. Yani Gümrük Birliği ile halkın beklediği ucuzluk ilk etapta gerçekleşmeyecektir.

Avrupa Birliği'nde ürün ve üreticilerin kalite standatı vardır. Ürün standatı CE (Conformity Evropeon) üretici firma standatı ise ISO9000'dir. Türk firmaları bu satandartı sağladığı zaman Avrupa Birliği'nde ürünlerini pazarlayabilecektir. Bu güne kadar ağırlıklı ISO9000 standatı ile ilgili çalışmalar yapılmasına karşılık CE standartına yönelik hiçbir çalışmanın yapılmamış olması tehlike oluşturmaktadır.

Türkiye Avrupa'da rekabet gücü sıralamasında 1992'de 17 ülke arasında 16. sırada yer alıyor. Dünya genelinde 56 ülke arasında OECD'ye üye 24 ülke arasında 1992'de 21. 1993'de yine 21. sırada yer alıyor. Türkiye Avrupa Birliği ile mevzuat uyumunu gerçekleştirmek zorundadır.

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile mevzuat uyumu sağlıyabilmesi için öncelikle yapması gereken bürokrasiyi koşul sahip olduğu hastalıktan kurtarmak, ekonomik, politik ve kültürel konularda geçici olmayan ileriye yönelik sağlam adımları en kısa sürede atmak olmalıdır.

İLAÇ SEKTÖRÜ

Türkiye, gelişmiş ülkelerle karşılaştırıldığında en az ilaç tüketen ülkeler arasında yer almaktadır. 1994'te kişi başına ilaç tüketim miktarı 19 USD' iken bu miktar Avrupa'da 56 - 200 USD arasında değişir. Ülkemizde aile doktorluğu kavramının gelişmemiş olması ve hastalık teşhisinde her belirtiye ilaç yazıldığı için GSMH oranı yüksek buna karşın sağlık giderlerinin GSMH'a oranı düşüktür.

Türkiye'de tüketilen mamul ilaçların yaklaşık %10'u ithal edilmekte. İlaç hammadresi ithalatı ise %80 oranındadır. İlaç sektöründe 27'si yabancı sermayeli olmak üzere 107 üretici firma bulunmaktadır. Yabancı sermayeli kuruluşlardan 6'sının Türkiye'de üretim tesisi bulunmakta diğerleri fason üretim yoluyla yada dış alım yoluyla piyasaya ürün vermektedir.

1984'te yürürlüğe giren iyi üretim uygulamaları (GMP) ve çeşitli yasal düzenlemelerden sonra ilaçta kalitenin yükselmesiyle Türk ilaç endüstrisi dış pazarlara açılma sürecine girmiştir. Özellikle SSCB'ye yapılan ihracatta 1989'da yükselme görülmüş ancak SSCB'nin dağılması ile 1990'lı yıllarda mamul ilaç ihracatını olumsuz etkilemiştir.

1994 yılında toplam 104.4 milyon ihracat gerçekleşmiş olup, yoğunlukla antibiyotik vitaminlerden oluşan ilaçlar Rusya, İsviçre, Azerbaycan, Almanya, A.B.D. gibi ülkelere ihraç edilmiştir.

	İHRACAT (milyon)				BÜYÜME ORANLARI (%)		
	1991	1992	1993	1994	91-92	92-93	93-94
MAMUL İLAÇ	46.2	47.6	59.6	59.4	3.03	25.21	-0.33
İLAÇ HAMMADDESİ	33.7	30.7	27.9	45	-8.9	-9.12	61.29
TOPLAM	79.9	78.3	87.5	104.4	-2.0	11.75	19.31
SEKTÖR İHRACATI							
TÜRKİYE İHRACATI %	0.59	0.53	0.57	0.58			

1995'de ihracat hedefleri yüksek firmalar Rusya ve Bağımsız Devletler Topluluğu başta olmak üzere Romanya, Bulgaristan, Tunus, Ürdün gibi ülkeleri pazar olarak seçmişlerdir. İlaç endüstrisi yatırımlarının 1984 yılında teşvik kapsamına alınması ve GMP kurallarının getirdiği zorunluluklar endüstrinin yatırımlarını artıran önemli etkenler olmuştur. Sektörde 1986'dan 1994 yılına kadar 446.5 milyon USD'lik yatırım yapılmıştır. Yine 1994'de yaşanan krize rağmen 1 trilyon liralık yatırım gerçekleşmiştir.

	1992	1993	1994	92/93 %	93/94 %
İYİ ÜRETİM UYS.	138.593	289.969	98.412	109.22	-56.00
İYİ LAB. UYS.	22.716	37.270	36.333	64.07	-25.10
KAPASİTE GELİŞTİRME	57.792	131.348	518.178	127.28	294.50
DIĞER YATIRIMLAR	260.821	57.383	348.802	-78.00	502.62
HAMMADE ÜRETİMİ	8.598	254.808	33.778	286357	86.74
TOPLAM	488.520	770.776	1.032.503	67.78	33.96

5 NİSAN KARARLARI

İlaç sektörü 5 Nisan kararlarından en çok etkilenen sektörlerden biri olmuştur. İlaç sektörünün büyük bölümünü oluşturan 32 ilaç firmasında 1994'ün ilk yarısında, satışlar %23.6, hammadde dış alımında %23.7, mamul ilaç dış alımında %27.3, çalışan işçi sayısında %9, toplam personel sayısında %6 oranlarına ulaşan gerileme görülmüştür.

Kriz nedeniyle eczanelerin stoklarını minimum seviyede tutmaları ve alım gücünün zayıflaması sektörün ünite olarak satışlarını düşürmüştür. İlaç endüstrisinde genelde kabul kredili olarak çalıştığından firmalar 4-8 ay önce yaptıkları ithalat için %120 gibi yüksek kur farkı ödemek zorunda kalmışlardır.

Yıl içinde ilaca yapılan zamlar kurlardaki artışın altında kalmış fakat ilaç üreticileri maliyetlerini fiyatlarına yansıtamamış, 5 Nisan kararlarından sonra Maliye Bakanlığının Haziran ayına kadar kurumların ilaç ödemelerinin durdurulmasıyla satışların büyük bölümünü kamu kuruluşlarına yapan eczacılar nakit sıkıntısına düşmüştür.

Kriz nedeniyle işverenler sendikasının aldığı bir kararla vade ve iskontolar daralmış bu da eczacıların bu firmaların ilaçlarını satmıyarak protesto etmesine ve firma satışlarının düşmesine sebep olmuştur.

GÜMRÜK BİRLİĞİ VE TÜRK İLAÇ ENDÜSTRİSİ

Avrupa ilaç endüstrisi 99.3 milyar USD değeri ile dünya pazarının yaklaşık %40'ını elinde tutmaktadır. (ABD %31, Japonya %19)

Avrupa Birliği'nde yaklaşık 2000 üretici firma bulunmakta ve bunların 8'i dünyada ilk 20 firma arasındadır ve 4 yıl içinde orta ve küçük boyutlu firmalar içinde 76 birleşme gerçekleşerek ortak araştırma ve pazarlama faaliyetlerini yapmaya gitmişlerdir.

Avrupa birliğinde ilaç endüstrisi önemli bir istihdam kaynağıdır ve ve artış oranı yıllık ortalama %2.4'tür. 500.000'e yakın personelin çalıştığı ilaç endüstrisinde 62.000 kalifiye eleman görevlidir. Avrupa ilaç endüstrisinde 1993'de araştırma ve geliştirmeye 12.3 milyar dolar harcanmıştır.

1995 yılında tüm Avrupa ülkeleri için yeni bulunan ilaçların denetlenip onaylanmasına katkıda bulunacak bir ortak Avrupa kurumu Londra'da çalışmaya başlamıştır. Her ülkenin kendi ulusal bir ilaç denetim, ruhsat verme kuruluşlarının yanısıra ilk kez uygulama alanına giren Avrupa İlaç Değerlendirme Kurumu böylece sınırlar üstü bir kurum olarak işlev görecektir.

GÜMRÜK BİRLİĞİ'NİN SEKTÖRE ETKİLERİ

Şu an Türkiye'de imal edilenlerin dışında bulunan ilaç hammadde başlangıç maddeleri ve üretimde kullanılan diğer maddelerin gümrük vergisi ithalatta alınan diğer vergiler ve konut fonundan muaf olarak ithal edilmektedir.

Gümrük Birliği'ne girildiğinde sanayi ürünlerinde 3. ülkelerden ithal edilenlerde gümrük vergisi ödenmek zorunda kalınacak ve maliyet artacaktır. Bunu engellemek için ithalatın Avrupa Birliği'nden temini zorunluluğu ortaya çıkacaktır. Ancak bununla birlikte Avrupa Birliği sanayisine ucuz girdi ve rekabet üstünlüğü sağlamak için O.G.T.'yi düşük tutmaktadır. Bu nedenle maliyet artışlarının yüksek olmayacağı düşünülmektedir.

Gümrük Birliği'ne girişte önemli bir konu da patentdir. Türkiye kararın yürürlüğe girmesinden itibaren 2 yıldan geç olmamak üzere 01.01.1999 tarihinden önce eczacılık ürünleri ve üretim metodlarının patent edilebilirliğini teminat altına almak amacıyla gerekli mevzuat değişikliğini yapacaktır. Patent kanunu ile ilaçların kopyalanması ve haksız rekabet önlenecektir. İrmaların araştırmaya yönelik çalışmaları artacaktır. Ancak bununla birlikte araştırma için firmaların ayırdığı pay ilaçların maliyetine eklenecek ve ilaç fiyatları artacaktır.

Araştırmaya yönelik harcamayı ayıramayacak, patent ücretini ödeyemeyecek firmaların rekabet şansı azalacaktır. Bu firmalar ya yok olacak ya da Avrupa Birliği'nin firmalarıyla ortaklığa giderek ayakta durabileceklerdir. Ayrıca ilacın sosyal bir yönü olduğu ve patent yasasıyla buluşu yapan firmanın tekel olmasıyla toplum sağlığının tehlikeye gireceği düşünülmektedir. İlaça özgü olarak ülkelerin sağlık otoritelerince bir ilacın üretim veya satışına izin verilmeden ürünün serbest dolaşıma girmesi mümkün değildir.

1998'de tüm Avrupa Birliği ülkelerinin tek bir ilaç ajansında ürünlerin ruhsatlandırılması şekline dönüşecektir. Türkiye'nin A.B.'ne üye olmadan bu sisteme dahil olması beklenmemektedir. Bu bakımdan yerli sanayi olarak A.B. pazarına girerken zorluklarla karşılaşacağımızı beklenmektedir.

OTC kurallarında tezgah üstü satış yasaktır. Türkiye'nin bu günkü ekonomik koşullarında ve zihniyetinde toplum sağlığı güvence altına alınmadan bu ne derece uygulanabilir bilinmemektedir. Ancak uygulandığı taktirde sosyal güvence olmadan bile halkın bilinçsiz ilaç kullanımı engellenerek halk sağlığı korunmuş olacak ayrıca gereksiz ilaç tüketimi de engellenmiş olacaktır.

Türkiye'de ilaç sektörü, kamu ve özel kesimin ortak faaliyeti olarak yarım yüzyıla yakın bir süredir var olan bir sektördür. Dış Ticaret Müsteşarlığının yaptığı araştırmalara göre Asya ve Ortadoğu ülkelerine yakın oluşu nedeniyle Türkiye'nin ilaç sektöründe önemli adımlar atacağı beklenmektedir. Eczacı, kimyacı, mühendis, laborant, kalifiye eleman geniş bir yelpazede istihdam olanağı yaratan ilaç sektörü özel yatırımların artması ile gelecekte işsizliğin çözümünde etkin sektörler arasında gösterilmektedir.

GÜMRÜK BİRLİĞİNE GEÇİŞTE YAPILMASI GEREKENLER

İlaç endüstrisinin rekabete girebilmesi ve Gümrük birliği'nden zarar görmemesi için hızla gelişen üretim teknolojilerine uyum sağlamak için yatırım yapılması.

- Avrupa Birliği'nde araştırma giderlerinin firmaların cirolarında %15 pay aldığı düşünüldüğünde finansman ve teknolojik olarak hazır hale gelinmesi.
- Yatırımlarda ve araştırmalarda teşviklerden yararlanılması.
- Özellikle belli ölçekteki firmaların üretimde ve pazarlamada güç birliğine gitmesi.
- Üniversitelerle işbirliğine gidilerek ilaç endüstrisi ve tüm kurumların eğitiminin sağlanması.
- Avrupa Birliği'nin karar mekanizmaları ve üye devlet uygulamalarının yakından izlenmesi.
- Gümrük Birliğinin gerektirdiği standardizasyonun (Laboratuvar, araştırma üniteleri depo vs.) mevcut hale getirilmesi.
- Eczanelerin Avrupa Birliği satandatlarına uygun hale gelebilmesi için revizyona girmesi.
- Eczane kooperatiflerinin yaygınlaştırılıp güçlendirilmesi.
- İhracat hacminin artırılması için finansman sağlanması.